

УДК 351.84.085:364](477)(045)

Н. Б. Ларінакандидат педагогічних наук, доцент
Національна академія державного управління при Президентіві України**РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В МОДЕРНІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ**

У статті розглянуто роль людського капіталу в модернізації державно-управлінських відносин у сфері соціальної політики, його вплив на умови життя, здоров'я, освіти, навколишнє середовище, інвестиційний розвиток та інформаційних технологій, зростання кредиту довіри українського народу до влади тощо.

Ключові слова: соціальна політика, людський капітал, модернізація, державно-управлінські відносини, кредит довіри.

Основною рушійною силою сучасного цивілізаційного процесу є соціальні чинники: освіта, здоров'я, кваліфікація, інтелект, світоглядна система та моральність людини і громадянина. Тому в умовах модернізації сучасного суспільства базовим ціннісним пріоритетом стає людський капітал як один із чинників та інтегральний показник впливу на суспільний розвиток і державно-управлінські відносини. Наразі саме цій формі накопичення суспільство надає пріоритет, оскільки саме в людському капіталі відображається багатоманітність соціального життя, розуміння значущості відповідальності влади та її взаємодії із суспільством. Тож найвищу "додану вартість" країні сьогодні надає суспільство нового типу – складне за структурою, але консолідоване спільними цілями, здатне до різних форм самоорганізації, зокрема до вдосконалення людського капіталу.

Мета статті – дослідити роль людського капіталу в модернізації державно-управлінських відносин у сфері соціальної політики.

Визнання людини як особливого виду капіталу та дослідженню цього феномена присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Г. Беккер, Й. Бен-Порета, М. Блауга, Х. Боуен, П. Бурдье, Б. Вейсброд, Е. Деніссон, Дж. Кендрик, Е. Лезер, Р. Лейард, К. Маркс, А. Маршалл, Дж. Мінцер, Дж. Міль, В. Петті, Дж. Псахаропулос, В. Радаєв, Д. Рікардо, Ш. Розен, Н. Сеніор, А. Сміт, Л. Туроу, Дж. Р. Уолш, Ф. Уелч, І. Фішер, М. Фрідмен, Б. Чизвік, Т. Шульц та ін.

Питання щодо основного змісту владно-управлінських відносин, здійснення контролю за управлінськими структурами, діями та поведінкою самого керівництва висвітлено в наукових доробках українських учених: В. Б. Авер'янова, Г. В. Атаманчука, В. Д. Бакуменка, В. І. Надолішнього, Н. Р. Ниж-

ник, В. А. Ребкала, Ю. П. Сурміна, С. О. Телешуна, В. А. Шахова, Л. Є. Шкляра та ін.

Термін "капітал" (від лат. "capitalis" – головний, основний, фундаментальний, дуже важливий) має багато значень. Його тлумачать і як деякий запас матеріальних благ, і як дещо, що складається з матеріальних та нематеріальних елементів, таких як людські здібності чи освіта. Поняття "капітал" вийшло досить далеко за межі свого первісного значення. Широко вживана нині в різних сферах знання, ця категорія вперше була використана в економічній науці та виражала суспільно-виробничі відносини капіталістичного способу виробництва, вона є обов'язковим елементом ринкового господарства. У широкому розумінні капітал – це все, що має здатність приносити його власникам дохід у вигляді прибутку від його використання, або ресурси, створені людьми для виробництва товарів та послуг [5, с. 335].

Капітал – певна сума благ у вигляді матеріальних, грошових та інтелектуальних засобів, що використовують як ресурс у подальшому виробництві, тобто капітал є сумою так званих капітальних благ, інакше кажучи, благ з виробництва інших благ [7, с. 335]. У соціологічному словнику (Collins) під час визначення поняття "капітал" дають два його тлумачення, одне з яких стосується економічної сфери, а друге надає підстави використовувати його в інших галузях суспільного життя – у значенні накопиченого багатства, реалізованого в засобах виробництва або здатного (хоча б потенційно) їх створити чи допомогти придбати. К. Маркс вважає, що капітал – це приватна власність, використовувана для виробництва додаткової вартості. Водночас К. Маркс наполягає на тому, щоб капітал розглядати не тільки як річ, а як соціально-економічні відносини, які є лише подібними до речей. У більш широкому розумінні капітал – це "власність", потенційно придатна для використання як джерела прибутку (наприклад,

людський капітал, культурний капітал) [1, с. 272]. У такому розумінні капітал існує в усіх суспільствах.

Тож учені зосереджуються на поясненні його впливу на економічний і соціальний розвиток: на умови життя, здоров'я, освіту, навколишнє середовище, приплив інвестицій, розвиток інформаційних технологій тощо.

Французький соціолог П. Бурдьє в статті "Форми капіталу" (1983) вказав на види капіталу, де обґрунтував виокремлення економічного, соціального, символічного та культурного капіталів [2, с. 48]. В. Радаєв, спираючись на концепцію П. Бурдьє, навіть вісім різновидів капіталу окремого суспільства: економічний, фізичний, культурний, людський, соціальний, політичний, адміністративний та символічний [6, с. 280].

Біля витоків теорії людського капіталу стояли класики економічної думки: В. Петті, К. Маркс, Дж. Міль, Д. Рікардо, Н. Сеніор, А. Сміт та ін. Цінність наукових розробок В. Петті щодо місця й ролі людини у виробництві багатства полягає в тому, що всі економічні та політичні процеси вчений розглядав відповідно до виробництва та розвитку продуктивних сил. Учений наголошував на тому, що певну частку податкових надходжень необхідно направити на заняття, які приносять розвагу й відпочинок для розуму та практикуються помірно, підвищують кваліфікацію людей, спонукають їх до занять, які самі по собі мають значення [9]. На особливу увагу заслуговує вчення А. Сміта про продуктивну та непродуктивну працю, яке є методологічною основою характеристики участі того чи іншого виду праці, зокрема у виробництві й споживанні суспільного багатства як у вартісній його формі, так і в матеріально-речовинній, а також у розкритті значущості матеріального виробництва та сфери послуг щодо створення умов для розвитку суспільства й, відповідно, кожного його члена: "Людина, яка завдяки витратам великої праці й тривалого часу вивчила будь-яку з тих професій, що потребує надзвичайної спритності й майстерності, може бути порівняна з такою самою дорогою машиною. Слід очікувати, що праця, якої вона навчається, відшкодовує їй понад звичайну заробітну плату за просту працю всі витрати на навчання, але з прибутком на капітал, не менше, ніж сума витрат" [3, с. 66]. Отже, А. Сміт уперше цілком обґрунтовано визначав людину на виробництві як носія капіталу, тобто розглядав кожну людину як власника рівних прав – бути багатим і одночасно як носія цієї вартості.

У кінці XIX – на початку XX ст. класичні уявлення про продуктивні здібності людини набули розвитку в працях А. Маршалла, Дж. Р. Уолша, І. Фішера, Е. Деніссона, М. Фрідмена та ін.

Найважливішою передумовою розвитку теорії людського капіталу стала науково-технічна революція кінця 50-х – початку 60-х рр. XX ст., наслідки якої спровокували та продовжують викликати глибокі перетворення в продуктивних силах суспільства, коли значущої ролі і значення набувають особистість людини, рівень її освіти й наукових знань, досвіду та кваліфікації. Визнання людини як особливого виду капіталу цього періоду пов'язано з іменами лауреатів Нобелівської премії Т. Шульца та Г. Беккера, іншими вченими (М. Блауг, Й. Бен-Порет, Х. Боуен, Б. Вейсброд, Дж. Кендрік, Е. Лезер, Р. Лейард, Дж. Мінцер, Дж. Псахаропулос, Ш. Розен, Л. Туроу, Ф. Уелч, Б. Чизвік та ін.). Так, Т. Шульц наголошував, що поліпшення добробуту бідних верств населення залежить не від землі, техніки або їхніх зусиль, а радше від знань.

Отже, людський капітал як сукупність знань, здібностей і кваліфікацій є найціннішим ресурсом, який використовують у будь-якому виді діяльності та яка має здатність оновлюватися, вдосконалюватися, еволюціонувати. Людський капітал – це інтелект, здоров'я, продуктивна праця та якість життя. Вочевидь, людський капітал у вирішенні завдань модернізації державно-управлінських відносин у всіх сферах суспільного життя України, зокрема в соціальній, має відігравати першорядну роль.

Результати дослідження українських учених (В. Б. Авер'янова, Г. В. Атаманчука, В. Д. Бакуненка, В. І. Надолішнього, Н. Р. Нижник, В. А. Ребкала, Ю. П. Сурміна, С. О. Телешуна, В. А. Шахова, Л. Є. Шкляра та ін.) дають змогу стверджувати, що основний зміст владно-управлінських відносин становить сукупність взаємодій соціальних суб'єктів щодо організації системи управління, здійснення контролю за управлінськими структурами, дій та поведінки самого керівництва й реалізації розпорядчо-управлінської діяльності. При цьому сутність владно-управлінських відносин та ефективність управління, яке безпосередньо пов'язане з існуючими в суспільстві різноманітними інтересами й цілями, їх стабільністю та розвитком, залежить не лише від організаційних зусиль апарату управління, а й від наявної суспільної волі та накопичення й упровадження людського капіталу.

Логіка наших умовиводів вимагає звернення до аналізу теперішнього стану соціально-економічного стану українського населення. Як відомо, військова та економічна агресія РФ, анексія Криму, вихід з України значної частини іноземних компаній призвели до спаду економіки, що унеможливило здійснення Урядом заходів щодо підвищення соціально-економічного становища населення. Тому в соціальній сфері спостерігаються переважно негативні процеси. Так, середня заробітна плата в листопаді 2014 р. становила 3 534 грн

(210 дол. США) проти 3 268 грн у листопаді 2013 р. (400 дол. США) – тобто майже дворазове падіння в доларовому еквіваленті. Упродовж року більше ніж утричі збільшилася заборгованість з виплати заробітної плати (з 753 млн грн у січні 2014 р. до 2 367 млн грн у грудні 2014 р.). При цьому майже 82% зазначеної суми припадає на економічно активні підприємства. Обсяги заборгованості зросли в більшості регіонів країни, включно з Києвом. Рівень безробіття серед осіб працездатного віку у III кварталі 2014 р. досяг 9,9% (проти 6,8% у відповідний період 2013 р.). За офіційними даними, впродовж року роботу втратили 586 тис. громадян не пенсійного віку та 514 тис. пенсіонерів, які працювали. При цьому, за даними ФПУ, у неформальному секторі економіки зайнято від 5 до 7 млн осіб працездатного віку. Вітчизняний ринок праці остаточно набув характеристик “ринку роботодавця”. Девальвація національної валюти (курсів втрати на кінець року – 100%) та високий рівень інфляції (за офіційними даними, майже 25%) знецінили заощадження громадян, а поєднані з різким підвищенням цін і тарифів у секторі “монопольних плателів” (транспорт, енергоносії, комунальні послуги, медикаменти) – значно знизили їх купівельну спроможність, про що свідчить зменшення обороту роздрібною торгівлю практично в усіх областях країни. При цьому передбаченої Законом про Державний бюджет на 2014 р. індексації прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати та мінімальної пенсії не зроблено. У результаті рівень суспільного добробуту відчутно знизився. За підсумками року, згідно з оцінками Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, рівень бідності може становити 30% населення проти 24,5% у 2013 р. Про погіршення матеріального становища українських сімей свідчать і результати соціологічних досліджень. За результатами моніторингу матеріального становища українських родин, який здійснює соціологічна служба Центру Разумкова, у грудні 2014 р., порівняно із січнем, частка родин, які “ледве зводять кінці з кінцями”, збільшилася з 14% до 19%. Натомість сумарна частка сімей, яким “у цілому на життя вистачає”, які “живуть забезпечено” та які “можуть дозволити собі практично все”, зменшилася з 46% до 39% відповідно [10, с. 13].

Очевидно, що сучасний соціально-економічний стан українського суспільства є несприятливим для будь-якого розвитку. Однак громадяни не лише загалом зберігають громадський спокій, а й демонструють активну підтримку, зокрема матеріальну, українській армії, добровольчим батальйонам, волонтерським рухам, які спрямовані на допомогу вимушеним переселенцям з Криму й Донбасу. Цей факт свідчить про те, що українське суспільство, розуміючи

критичність ситуації, що наразі склалася в країні, готове не лише до особистої економії, а й до допомоги зусиллям влади щодо досягнення миру та закладення передумов соціально-економічного розвитку України й надає право стверджувати про те, що людський капітал українського суспільства здебільшого вдосконалюється та еволюціонує в бік значущості нематеріальних цінностей і моральності.

Відповідно до наведеного можна впевнено стверджувати, що потреба в управлінських кадрах для роботи в нових умовах окреслює питання щодо стану їх людського капіталу. Оскільки саме володіння високим рівнем професійної компетентності, моральністю, професійною етикою, психологічною готовністю до управлінської діяльності, орієнтацією на цінності демократичної правової й соціальної держави та служіння суспільству визначають можливості модернізації державно-управлінських відносин у сфері соціальної політики.

Важливою в цьому контексті є думка українських учених В. А. Скуратівського, О. М. Палія, Е. М. Лібанової, які наголошують на тому, що соціальна політика має спрямовуватися на створення умов для реалізації соціального потенціалу людини та визначають такі її напрями:

- розширення, поглиблення соціального поля для реалізації творчого соціального потенціалу людини, свободи вибору нею способів і форм самореалізації у сфері соціального буття, збагачення змісту й напрямів альтернативної діяльності в процесі соціального, суспільного розвитку;
- досягнення в суспільстві соціальної злагоди в процесі соціального розвитку на основі сталих процесів соціальної структурованості, соціального миру та співробітництва, соціального партнерства різних класів, соціальних груп, прошарків суспільства й суб'єктів соціального регулювання;
- утвердження в суспільстві соціальної справедливості як важливої суспільної цінності, без здійснення якої неможливий повноцінний соціальний та економічний розвиток суспільства, свободи задоволення соціальних потреб та інтересів людини, створення умов для соціальної безпеки;
- формування в суспільстві нової соціальної культури, яка ґрунтувалася б на новій парадигмі базисних морально-етичних, соціальних цінностей, знань переконань, світоглядних орієнтацій, подолання суперечностей між усталеними, традиційними соціальними цінностями й новою системою соціальних цінностей [8, с. 48].

Солідаризуючись із визначенням учених та характеристиками напрямів щодо створення умов для реалізації соціального потенціалу людини, вбачаємо залежність які-

сної реалізації цих напрямів від стану людського капіталу суспільства. При цьому зауважимо, що такі поняття, як "закон", "договір" і "доцільність" – у сучасну епоху не є достатньо міцною опорою стабільності та добробуту суспільства, тож у приведенні до відповідності сучасного стану державно-управлінських відносин у сфері соціальної політики значущу роль відіграє людський капітал, відповідальність влади перед суспільством та взаємодія з ним. В енциклопедичному словнику з державного управління поняття "відповідальність" визначено як категорію ділової етики, що означає здатність держслужбовця усвідомлювати й виконувати покладені на нього завдання та обов'язки, передбачати наслідки своїх вчинків, дій і бездіяльності як у сфері наданих повноважень, так і суспільній сфері [9, с. 92].

Значущим у цьому контексті видається взаємодія Міністерства соціальної політики України з Пенсійним фондом України, Державною інспекцією України з питань праці, Державною службою з питань інвалідів та ветеранів України стосовно планомірності й цілісності формування державної політики в соціальній сфері та ефективності її реалізації, з одного боку, з іншого – шляхом контролю, що є легітимним каналом взаємодії громадянського суспільства з владою.

Однак у теперішній ситуації під тиском соціально складних умов, накопичених заборгованостей з виплат зарплат і соціальних виплат, збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, звуження внутрішнього ринку праці, зростання цін і тарифів Уряд здійснив ряд соціально непопулярних кроків, зокрема: заморожування впродовж року прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати (1176 грн) та мінімальної пенсії (1218 грн); запровадження нових податків, які торкнуться українського середнього класу; обмеження надання пільг окремим професійним і соціальним групам, скасування ряду доплат до посадових окладів; підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги, енергоносії, транспорт, отже, на всі товари та послуги, зокрема першої необхідності. Суспільство поки не побачило реальних результатів проголошеної боротьби з корупцією, запровадження сильної антимонopolної, антиолігархічної політики, реальної економії та ефективного витрачання бюджетних коштів державними відомствами. При цьому є численні свідчення безкарності корупційних і злочинних проявів, особливо цинічних на тлі воєнних дій, зусиль волонтерів та всіх громадян щодо вирішення проблем військових і біженців.

Вочевидь, за таких умов відбуватиметься подальше зниження суспільного добробуту, яке торкнеться більшості населення. Однак, за умови реалізації декларованого реформування системи соціальної допомоги, зокрема: запровадження адресності,

монетизація частини пільг, перегляд переліку пільг і категорій пільговиків, найбільш гострі наслідки політики економії для соціально вразливих верств можуть бути пом'якшені до прийняттого рівня. Також позитивними кроками щодо здійснення соціальної політики в сучасних умовах є *реформування пенсійної системи* – створення у 2015 р. справедливої соціальної системи пенсійного забезпечення, скасування спеціальних пенсій, запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування; *системи соціальної допомоги* – ліквідації неефективних пільг, об'єднання фондів державного соціального страхування, забезпечення прозорості їх діяльності і скорочення видатків на їх адміністрування; *трудова відносин* – прийняття нового Трудового кодексу; *системи охорони здоров'я* – насамперед усунення корупційних схем щодо проведення тендерних закупівель, передача функції державних закупівель від МОЗ до міжнародних організацій, а також створення єдиної трирівневої системи медичного обслуговування населення; *освітньої системи* – заходи з підвищення якості вищої освіти та реформування системи загальної і професійно-технічної освіти згідно з європейськими стандартами.

Відповідно до наведеного виникає впевненість у тому, що в теперішній ситуації "гібридної війни", яка ведеться проти України, роль людського капіталу в державно-управлінських відносин у всіх сферах суспільного життя України, зокрема в модернізації соціальної політики, є значущою, оскільки намагання управлінців бути відповідальними та підконтрольними у своїх діях дає змогу уникнути значущих виявів соціального невдоволення, забезпечити зростання кредиту довіри українського народу до влади.

Висновки. Узагальнюючи вищенаведене, констатуємо, що проблемі становлення й розвитку людського капіталу присвячено чимало наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Визначено, що людський капітал є найціннішим ресурсом, який використовують у будь-якому виді діяльності. Людський капітал – це інтелект, здоров'я, продуктивна праця та якість життя. Вочевидь, людський капітал у вирішенні завдань модернізації державно-управлінських відносин у всіх сферах суспільного життя України, зокрема в соціальній, є її визначальним чинником. Таким чином, можна досягти гармонійності суспільно-владних відносин, убезпечити суспільство та державу від різних соціальних дисфункцій і так перемогти агресора та побудувати заможне суспільство й сильну державу.

Список використаної літератури

1. Большой толковый социологический словарь (Collins) / пер. з англ. – Москва : Вече : АСТ, 1999. – Т. 1 : (А-О). – 544 с.

2. Бурдые П. Формы капитала / П. Бурдые // Западная экономическая социология : хрестоматия современной классики / [сост. и науч. ред. В. В. Радаев ; пер. М. С. Добрякова и др]. – Москва : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2004. – С. 519–536.
3. Економічна енциклопедія : у 3 т. / гол. ред. Б. Д. Гаврилишин. – Київ : Академія, 2000. – Т. 2 : К (концентрація капіталу) – П (портфельний аналіз) / відп. ред. С. В. Мочерний, 2001. – Т. 2. – 848 с.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Лозовский Л. Ш. Современный экономический словарь [Электронный ресурс] / Л. Ш. Лозовский, Б. А. Райзберг, Е. Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – Москва : Инфра-М, 1999. – 479 с. – Режим доступа: <http://ebk.net.ua/Book/Ses/k/ 0212.htm>.
6. Радаев В. В. Современные экономико-социологические концепции рынка / Анализ рынков в современной экономической социологии / В. В. Радаев ; отв. ред. В. В. Радаев, М. С. Добрякова. – Москва : ГУ-ВШЭ, 2007. – С. 21–60.
7. Рассел Б. История западной философии / Бертран Рассел. – Москва, 1993. – Т. 1. – С. 401.
8. Скуратівський В. А. Соціальна політика / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – 2-ге вид., доп. та перероб. – Київ, 2003. – 364 с.
9. Сперанская Л. Н. Экономические взгляды У. Петти / Л. Н. Сперанская // Всемирная история экономической мысли : в 6 т. / гл. ред. В. Н. Черковец. – Москва : Мысль, 1987. – Т. 1. От зарождения экономической мысли до первых теоретических систем политической жизни. – С. 428–434.
10. Україна 2014–2015: Долаючи виклики: (аналітичні оцінки) [Електронний ресурс]. – Київ, 2015. – 56 с. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/Pidsumky_2014_2015_A4_fnl.pdf.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2015.

Ларина Н. Б. Роль человеческого капитала в модернизации государственно-управленческих отношений в сфере социальной политики

В статье рассматривается роль человеческого капитала в модернизации государственно-управленческих отношений в сфере социальной политики, его влияние на условия жизни, здоровье, образование, окружающую среду, инвестиционное развитие и информационных технологий, рост кредита доверия украинского народа к власти и тому подобное.

Ключевые слова: социальная политика, человеческий капитал, модернизация, государственно-управленческие отношения, кредит доверия.

Larina N. B. Role of human capital in modernization of state-government relations in the field of social politics

Problem setting.

The main motive power for modern civilization development is social factors – education, health, skills, intelligence, ideology, morality of a human being and a citizen. Therefore, in the terms of social politics modernization, it is human capital that becomes the basic priority of values as one of the factors and an integral marker of influence on social development and public management relations. It is this form of accumulation that is highly appreciated by society, because it is human capital that reflects the diversity of social life, understanding of the importance of government responsibility and its interaction with society.

Recent research and publications analysis.

The problem of main contents of state government relations, supervising of governmental departments, actions and behavior of government representatives themselves is covered in the scientific research of such Ukrainian scientists as V.B. Averianov, H.V. Atamanchuk, V.D. Bakumenko, V.I. Nadolishnij, N.R. Nyzhnyk, V.A. Rebkalov, Yu.P. Surmin, S.O. Teleshun, V.A. Shahov, L. Ye. Shklyar etc ..

Paper objective – to analyze the role of human capital in modernization of state-government relations in the field of social politics.

Paper main body

Scientists concentrate on the explanation of influence of capital on economic and social development – on well-being of people, health, education, environment, investment situation and development of IT etc.

In particular, French sociologist Pier Bourdieu in the "Forms of Capital" article (1983) indicated the types of capital, set bases of division of capital into Economic, Social, Symbolic and Cultural subtypes. V. Radaev pointed out eight subtypes of capital of separate society: Economic, Physical, Cultural, Human, Social, Political, Administrative and Symbolic.

In the origins of the theory of human capital were the classicists of economic mind: W. Petty, K. Marx, George Mill, D. Ricardo, N. Senyor, A. Smith, etc. Significant are the scientific works by

A. Smith about the productive and non-productive work, which is the methodological basis of the characteristics of this or that type of work in the production process. The author was the first to determine the human being as the owner of the capital in the production process, as the subject of equal rights – having value and being the subject of the value at the same time.

Acknowledgement of the human being as a special type of capital of this period can be found in works by laureates of the Nobel Prize, such as T. Schultz and G. Becker, other scientists (M. Blauh, I. Ben-Pauret, H. Boen, B. Veysbrod, John Kendryk, E. Leather, R. Layard, J. Myntser, J. Psaharopoulos, Ch. Rosen, L. Thurow, F. Welch, B. Chiswick etc.).

Human capital as the sum of knowledge, skills and qualification is the most valuable resource used in every type of activity. It can renovate, improve and evolve. Human capital is an intellect, health, productive work and quality of life. It is obvious that the human capital should be in the first place while solving the problem of modernization of state-government relations in all spheres of social life.

The results of the research by Ukrainian scientists such as V.B. Averianov, H.V. Atamanchuk, V. Bakumenko, V. Nadolyshnij, N. Nyzhnyk, V. Rebkalov, Yu. Surmin, S. Teleshun, V. Shahov, L. Shkliar etc. show that the main object of the state-government relations is the sum of interactions of social subjects aimed at organization of the management system, control over the managerial structures, actions and behaviour of the government representatives and realization of the governing activities. Besides, the meaning of the state-managing relations and the effectiveness of the management, which is connected with different aims and interests of the society, their stability and development depends not only on the efforts of the government, but also on the social will, accumulation and implementation of human capital.

Analysis of the present-day situation in the social and economic state of Ukrainian nation shows that military and economic aggression of Russian Federation, Crimea annexation, withdrawal of majority of foreign companies from Ukraine caused the decrease in economy of Ukraine, which in its turn made the growth of social and economic life of Ukrainian people impossible.

Therefore, in the social sphere mostly negative processes are observed. According to the results of monitoring of well-being of Ukrainian families provided by social department of the Razumkov Center, in December 2014 compared to January, the rate of families, which “hardly have enough money to live” has increased from 14% to 19%. Besides, the amount of families which have “enough money for living”, which have “more than enough” and which “can afford almost everything they want” has reduced from 46% to 39%, respectively.

It is obvious, that present-day social and economic state of Ukrainian society is not favorable for any development. The citizens, however, not only preserve common rights, but also show active support, material as well, to the Ukrainian Army, Volonter Battalions, Volonter Movements, which aim to help to refugees from Crimea and Donetsk Region. It means that Ukrainian Society, having taken into account the critical situation in the country, is eager not only to take measures of economy, but also to help the government to make steps towards peace and creating basis for social and economic development of Ukraine. It gives the right to claim that human capital of Ukrainian Society improves, makes non-material values and morality prevail.

Conclusions of the research. *According to all mentioned above we may say that the need in managers who will work in new circumstances points out the problem of the human capital state. High level of professional competence, morality, professional ethics, psychological readiness to the managerial activity, orientation to the values of democratic, legal and social state and determine the possibility of modernization of state-management relations in the field of social politics.*

Key words: *social politics, human capital, modernization, state-government relations, confidence.*